

хрест сей дати...» [1, с. 341]. Таке ставлення до колишнього кохання є лише свідченням глибокої душевної кризи персонажа, говорить про втрату особистих життєвих переконань і кардинальне віддалення від загальнолюдських цінностей добра і справедливості.

Чоловічий погляд у творі ґрунтується на позиції, що Маруся між вибором кохання чи здобуття статків, на перше місце ставить матеріальне збагачення, звідси й випливає таке зневажливе ставлення до Марусі наприкінці твору. Щодо проблем інтепретації стосунків чоловіка і жінки у драмі І. Франка, то насамперед варто зауважити на тому, що у драмі «Кам'яна душа» письменник приділяє більше уваги розкриттю внутрішнього світу жінки, письменник прагнув розкрити душевну трагедію в житті героїні. І. Франко використовуючи малу подієвість під час діалогів багатьох персонажів, монологів Марусі, розкриваючи причини камінності душі героїні, готує реципієнта до трагічної розв'язки – у такому конфлікті власної душі, скованості справжніх почуттів і неспроможності поєднати в одному серці багато варіантів любові не може бути переможця.

У конфлікті двох інтересів – чоловічого і жіночого у драмі перемагає жіночий погляд на спілкування зі світом: адже він у двобої, має надійну підтримку у вигляді материнського почуття до власних дітей.

Література

1. Франко І. Драматичні твори / передмова: Ю. Кобелецький. – Київ : Мистецтво, 1941. – 374 с.
2. Ходили опришки. Збірник / уклад. І. Сенько. – Ужгород : Карпати, 1983. – 384 с.

ДУХОВНЕ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА

*Халєєва О. В., Костіна Л. М., Поддуда І. А.
Харківська гуманітарно-педагогічна академія*

Сутнісною якістю людського способу існування є духовне життя суспільства. Це надзвичайно широке поняття, що включає в себе: 1) духовне виробництво (розроблення поглядів і уявлень, теорій, концепцій та інших ідейних утворень і духовних цінностей, формування духовних потреб людей у споживанні духовних цінностей, у творчій діяльності); 2) суспільну свідомість, як сукупність ідеальних форм (понять, суджень, поглядів, почуттів, ідей, уявлень, теорій), що вироблені людством у процесі освоєння природи і соціальної історії та

охоплюють і відтворюють суспільне буття; 3) духовну культуру як сукупність форм суспільної свідомості, способів створення і використання духовних цінностей, форм комунікації людей.

Духовне життя суспільства охоплює світ ідеального (сукупність ідей, поглядів, гіпотез, теорій) разом з його носіями – соціальними суб'єктами – індивідами, народами, етносами. У цьому зв'язку доречно говорити про особисте духовне життя окремої людини, її індивідуальний духовний світ, духовні цінності, світоглядні орієнтації або духовне життя того чи іншого соціального суб'єкта – народу, етносу, суспільства в цілому [1, с. 533–534].

Світогляд є центральним елементом духовного світу особистості, що взаємопов'язаний з кожною стороною духовної сфери.

О. Спіркін вказує на те, що світогляд – це свого роду духовний каркас структури особистості, класу або суспільства в цілому [2, с. 24].

Визначимо специфіку світогляду духовного феномена в контексті його місця і значення у сфері суспільної свідомості.

Окрема особистість і будь-яка соціальна група у своїй діяльності неодмінно керується тими чи іншими ідеями і поглядами, моральними й естетичними ідеалами, певним світоглядом, соціальними установками й іншими духовними цінностями, що складають у сукупності суспільну свідомість [3, с. 42].

Аналізуючи структуру суспільної свідомості, дослідники виділяють певні рівні, що функціонують у межах кожної з форм і різняться ступенем глибини та характером відображення дійсності. Дані компоненти, як зазначає Р. Арцишевський, необхідно розглядати окремо, у певному контексті: всієї суспільної свідомості (свідомість буденна та систематизована (спеціалізована)), її окремих сфер (емпірична та теоретична свідомість (пізнання), суспільна психологія та ідеологія), своєрідних форм відображення та усвідомлення дійсності, кожна з яких переважає на певному рівні суспільної свідомості (свідомість конкретно-чуттєва та абстрактно-логічна) [4, с. 101–102].

Ідеологічна сфера, будучи зумовлена відношенням людини до світу, своїм призначенням має теоретичне обґрунтування цілей, завдань, інтересів, ідеалів, принципів, вибору методів перетворення явищ дійсності, що розробляються у когнітивній сфері. Як підкреслює О. Уледов, «за своїм характером ідеологія є знанням і оцінкою явищ дійсності, відношенням до них» [3, с. 110].

Важливого методологічного значення набуває філософське положення про розгляд світогляду в якості сполучної ланки між ідеологією, суспільною психологією і наукою як сферами суспільної свідомості. Світогляд як стан свідомості концентрує в собі й органічно сплавляє воедино думки, почуття, прагнення, внутрішню готовність

діяти, тобто наукові, ідеологічні та соціально-психологічні компоненти духовного світу соціального суб'єкта [3, с. 145]. Світогляд формується на основі науки та ідеології, але здобуває якісне визначення лише у сполученні з суспільною психологією, коли зміст ідеології у формі узагальнених ідей та уявлень, ідеалів і принципів засвоюється соціальним суб'єктом і перетворюється в його внутрішні переконання, життєву позицію.

Світогляд є вищою сутнісною формою самосвідомості соціального суб'єкта, вузловими категоріями якої виступають поняття «світ» і «людина», що визначає його цілісне, інтегральне відношення до дійсності і до самого себе, формує життєві установки та втілюється в різних формах діяльності суб'єкта.

В якості суб'єкта світогляду може виступати не тільки суспільство в його конкретно-історичних формах, але й особистість, що є одночасно носієм певного світогляду, як форми суспільної самосвідомості в його класових, національних і інших виявах. Водночас особистість є суб'єктом особливої, особистісної форми світогляду. Суспільний світогляд і світогляд особистості нерозривно пов'язані і взаємодіють між собою. Без розкриття цього взаємозв'язку не можна зрозуміти розвиток і функціонування ані суспільного світогляду, ані тим більше світогляду особистості, оскільки останній завжди виникає і формується на основі першого [4, с. 65]. Враховуючи даний взаємозв'язок і взаємодію, необхідно розмежовувати загально-соціологічний та особистісний підходи до аналізу цього духовного феномена.

Світогляд людини – це гранично узагальнений, упорядкований погляд на навколишній світ: на явища природи, суспільство і самого себе, а також основні життєві позиції людей, переконання, соціально-політичні, моральні, естетичні ідеали, принципи пізнання й оцінки матеріальних і духовних подій, що випливають із загальної картини світу [5, с. 269]. Слід зазначити, що світогляд концентрує у собі не тільки положення теоретичного рівня, тут беруть участь всі сутнісні сили людини: почуття, розум, воля, переживання, здібності, досвід.

Художній світогляд як типологічний світоглядний різновид має свою специфіку, що впливає насамперед з особливості мистецтва як форми, суспільної свідомості.

Філософське осмислення суті мистецтва, його ролі у суспільному й особистому житті кожної людини, закономірностей художнього пізнання дійсності сприяє виробленню методологічних установок, які дають змогу орієнтуватися в емпіричному матеріалі, у чисельних теоріях і концепціях, результатах експериментальних досліджень [6, с. 23].

Мистецтво має своєю сферою людське життя в усій багатогранності і складній різноманітності його проявів, матеріальних і духовних. Митець живе і творить не в якомусь надсуспільному, позачасовому просторі, а в певному суспільному середовищі, в певну добу, тисячами ниток зв'язаний з ними. Духовне життя, суспільна свідомість конкретно-історичної доби втілюється у ставленні художника до відображених явищ дійсності, його поглядах, думках, почуттях, індивідуальних і своєрідних. Без загального світоглядного контексту художній світогляд неможливий.

Світогляд художника – форма самосвідомості крізь призму якої сприймається, оцінюється й осмислюється дійсність, відображується у творах мистецтва, і яка вирішальним чином впливає на духовне самовизначення творчої індивідуальності. У світогляді художника акцентується емоційно-ціннісне відношення до буття. До структури світогляду художника входять принципи творчої діяльності, смисложиттєві установки й орієнтири. Ядром, серцевиною світоглядної свідомості художника виступає естетичний ідеал, що виконує у творчості роль регулятивного принципу, критерію оцінки і цільової настанови. У формуванні світогляду художника беруть участь усі сутнісні сили, духовні здібності творчої особистості (свідомість, почуття, воля): у цьому процесі органічно взаємодіють досвід, знання і переконання [7, с. 205].

На основі здійсненого аналізу визначимо художній світогляд особистості як цілісну систему поглядів на світ, переконань, емоційно-ціннісних відношень до буття, сформованих на основі художнього досвіду, певного естетичного ідеалу, що стали внутрішньою позицією особистості й визначають ставлення людини до навколишньої дійсності та самої себе. Це є ставлення до світу у його цілісності цілісною людиною крізь призму творчості загальнолюдських цінностей, краси та гуманізму. Цей тип світоглядного освоєння дійсності, саме у якості світогляду, у переважній більшості характерний для людей, що мають своєю професією художню або іншу спеціалізовану діяльність, пов'язану з мистецтвом. Зазначимо, що це обмеження не є обов'язковим.

Отже, художній світогляд особистості є синтезом епохально-історичного суспільного світогляду (світорозуміння), світогляду художника (акцентується емоційно-ціннісне відношення до буття; роль ідеологічної призми, регулятивного принципу, критерію оцінки і цільової настанови виконує естетичний ідеал), художньої свідомості суспільства певної епохи (сукупність образно виражених у мистецтві ідей, відчужень; художня концепція світу та художня концепція людини; дійсність, побачена, осмислена й емоційно пережита за допомогою мистецтва; художня картина світу, створена творцями мистецтва й уявою, художньою фантазією, асоціативною пам'яттю читачів, слу-

хачів, глядачів). У цьому аспекті мистецтво виступає як джерело формування та сфера втілення художнього світогляду особистості.

Висновки. Важливим чинником у визначенні художнього світогляду в якості саме світоглядного утворення є активна свідомо позиція у його формуванні та функціонуванні. Художній світогляд проникає у всю життєдіяльність людей. Збагачений всією спадщиною художньої культури, він втілюється на практиці як творче перетворення світу за законами краси, як досягнення всебічного розвитку людини.

Література

1. Філософія : навч. посіб. / І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко, І. В. Бойченко та ін. ; за ред. І. Ф. Надольного. – Київ : Вікар, 2000. – 624 с.
2. Спиркин А. Г. Основы философии : учеб. пособ. / А. Г. Спиркин. – М. : Политиздат, 1988. – 592 с.
3. Уледов А. К. Общественная психология и идеология / А. К. Уледов. – М. : Мысль, 1985. – 263 с.
4. Арцишевский Р. А. Мировоззрение: сущность, специфика, развитие / Р. А. Арцишевский. – Львов : Изд-во при Львовском ун-те, Вища школа, 1988. – 197 с.
5. Спиркин А. Г. Сознание и самосознание / А. Г. Спиркин. – М. : Политиздат, 1972. – 303 с.
6. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання : навч.-метод. посіб. / О. Я. Ростовський. – Київ, 1997. – 248 с.
7. Эстетика: Словарь / под общ. ред. А. А. Борева и др. – М. : Политиздат, 1989. – 447 с.

ИНФРАКРАСНАЯ ТЕРМОГРАФИЯ В ИССЛЕДОВАНИИ БРОНХОЛЕГОЧНЫХ И ТРАВМАТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ И СПОРТСМЕНОВ

Котовский В. Й.¹, Кузь А. П.¹, Венгер Е. Ф.²,

Дунаевский В. И.², Назарчук С. С.¹, Дрозденко А. В.¹

¹Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского

03056, Киев, пр-кт Победы, 37, корп. 7, kotovsk@kpi.ua

*²Институт физики полупроводников имени В.Е. Лашкарева НАН Украины
03028, Киев, пр-кт Науки, 41*

Введение. Дистанционная инфракрасная термография (ДИТ), как современный метод обследования состояния биологических объектов (БО), занимает должное место среди других методов лучевой диагностики [1–4]. Развитие технологий привело к созданию современных